

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра туризму та рекреації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. п. 1 від «26» квітня 2018 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**КУРОРТНА СПРАВА/
RESORT BUSINESS**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2018

**Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Гладкий О. В., д.г.н., професор
Михайліченко Г.І., д.е.н., професор
Жученко В.Г., к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туризму та рекреації П. №9 від
04.04.2018 **Рецензенти:**

Рецензент: Мазурець Р. Р., канд. геогр. наук, доц. кафедри туризму та
рекреації КНТЕУ.

Рецензент: В. С. Килівник, канд. мед. наук, доц., лікар-фізіотерапевт
вищої категорії клінічного санаторію «Авангард» ЗАТ
«Укрпрофоздоровниця». акад. Академії наук прикладної радіоелектроніки

Програма дисципліни

**КУРОРТНА СПРАВА/
HEALTH RESORT BUSINESS**

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

Освітній ступінь	Бакалавр	/ Bachelor
Галузь знань	24 Сфера обслуговування	/ Service sector
спеціальність	242 Туризм	/ Tourism
спеціалізація	Міжнародний туризм	/International tourism

Автори: ГЛАДКИЙ О. В., д.г.н., професор
МИХАЙЛІЧЕНКО Г.І., д.е.н., професор
ЖУЧЕНКО В.Г., к.е.н., доцент

ВСТУП

Програма дисципліни «*Курортна справа*» призначена для підготовки бакалаврів з галузі знань 24 «Сфера обслуговування», спеціальності 242 «Туризм», спеціалізації «Міжнародний туризм».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти КНТЕУ та відповідної освітньо-наукової програми підготовки бакалаврів.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

I. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Метою вивчення дисципліни «*Курортна справа*» є оволодіння теоретичними та практичними знаннями з курортології, курортографії, вмілому поєднанні курортних ресурсів, опанування методик щодо реалізації природних та фізичних чинників, що використовуються в санаторнокурортних закладах України та світу; аліментарного чинника у системі комплексного санаторно-курортного оздоровлення; набуття знань щодо SPA- і WELLNESS-технологій як інноваційної складової ринку оздоровчих послуг, оволодіння навичками творчого погляду на організацію курортної справи залежно від наявних курортних ресурсів.

Предмет дисципліни: законодавчо-нормативна, організаційна і ресурсологічна база курортної справи, закономірності відновлення функціонального стану окремих систем організму при обґрунтованому використанні курортних рекреаційних чинників, лікувальної фізкультури, фізіопроцедур, масажів, оздоровчого харчування, WELLNESS-, MEDICAL- і SPA послуг, організація бізнесу згідно з нормативними документами Технічного комітету зі стандартизації ТК 118 «Послуги торгівлі, ресторанного господарства, туристичні та виставкові» стандарту ISO 21426:2018, IDT «Туризм та пов'язані з ним послуги. Медичні курорти».

Завдання дисципліни – вивчення законодавчо-нормативних, організаційних і рекреаційних основ курортної справи, термінологічного апарату курортної справи, законодавчо-нормативної бази організації бізнесу згідно з нормативними документами Технічного комітету зі стандартизації ТК 118 «Послуги торгівлі, ресторанного господарства, туристичні та виставкові» стандарту ISO 21426:2018, IDT «Туризм та пов'язані з ним послуги. Медичні курорти», вимог щодо розроблення програм санаторного лікування, набуття студентами знань з питань раціонального використання курортних ресурсів України та світу, механізму дії природних чинників на системи та органи людини, ролі харчування, WELLNESS-, MEDICAL- і SPA послуг у процесі відновлення стану здоров'я відпочиваючих.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання:

- законодавчо-нормативну, організаційну і ресурсологічну базу, технологічні процеси курортної справи;
- предмет і термінологічний апарат курортної справи;
- принципи організації санаторно-курортного обслуговування, раціонального використання курортних ресурсів України та світу;

- ресурсний потенціал курортної справи та курортографію;
- вимоги щодо розроблення комплексів санаторного лікування, вибору режимів курортного відпочинку;
- рекреаційні чинники та механізми їх впливу на процеси відновлення окремих систем організму в цілому, емоційного, фізичного, психологічного стану відпочивальників;
- особливості формування програми комплексного санаторнокурортного оздоровлення з використанням різного впливу лікувальних, оздоровчих чинників, SPA, MEDICAL і WELLNESS-послуг в оздоровчому процесі;
- особливості та інновації в організації лікувального і оздоровчого харчування в умовах курорту.
- організаційно-управлінські засади ведення бізнесу згідно з нормативними документами Технічного комітету зі стандартизації ТК 118 «Послуги торгівлі, ресторанного господарства, туристичні та виставкові» стандарту ISO 21426:2018, IDT «Туризм та пов'язані з ним послуги. Медичні курорти».

вміння:

- набуття студентами відповідних теоретичних знань з основ курортної справи;
- вивчення впливу механізмів біологічної дії природних оздоровлюючих чинників та розроблення рекомендацій щодо програми відпочинку в курортних закладах України;
- оволодіння навиками творчого погляду на організацію оздоровлення, рекреаційної діяльності на курортах;
- формування у фахівців чіткого розуміння взаємозв'язку різних видів курортного оздоровлення та сучасних технологій і засобів, необхідних для удосконалення процесів надання курортних послуг;
- обґрунтування та впровадження SPA, MEDICAL і WELLNESS-послуг в курортному оздоровчому процесі згідно з нормативними документами Технічного комітету зі стандартизації ТК 118 «Послуги торгівлі, ресторанного господарства, туристичні та виставкові» стандарту ISO 21426:2018, IDT «Туризм та пов'язані з ним послуги. Медичні курорти».

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Курортна справа» забезпечує оволодіння бакалаврами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-науковою програмою «Міжнародний туризм» (ОС «Бакалавр»), «Економіка і організація туризму» (ОС «Бакалавр»), «Туристичний менеджмент» (ОС «Бакалавр»).

«Міжнародний туризм»

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>		
K17.	Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій	1
K19.	Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів	1
K20.	Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного)	1
<i>Програмні результати навчання</i>		
1	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.	1-16
2	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	1-16
4	Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.	1-16
5	Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.	17-18

6	Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.	17-18
7	Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.	17-18
10	Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративноуправлінська, соціальнопсихологічна, економічна, технікотехнологічна).	17-18
18	Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.	17-18
20	Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.	17-18
21	Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.	17-18

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ I. ОРГАНІЗАЦІЯ КУРОРТНОЇ СПРАВИ

Тема 1. Теоретичний базис курортної справи

Зміст, структура та завдання курсу «Курортна справа». Задачі та компетентності вивчення дисципліни «Курортна справа». Основні базові напрями курортної справи. Сутність курортної послуги. Основні умови реалізації курортної послуги: ресурсні, технологічні, контролюючі, обслуговуючі.

Сутність поняття «курорт». Курорт як економічне поняття та вид підприємницької діяльності. Поняття «санаторій» та «курортний готель». Професійна діяльність щодо організації курортної справи. Курортні готелі та санаторії як складові індустрії туризму. Місце санаторно-курортного комплексу в індустрії подорожей та соціальній

сфері. Законодавча та нормативно-правова база розвитку курортної справи. Закон України «Про курорти».

Курортна послуга як фундаментальне поняття курортної справи. Характеристика та класифікація курортних послуг. Портфель послуг.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7.

Додатковий: 9,10-16,18,20.

Тема 2. Класифікація курортів

Типологія курортів за різними ознаками. Види курортів. Характеристика бальнеологічних курортів. Види та характеристика бальнео-грязьових курортів. Особливості бальнео-кліматичних курортів, їх характеристика. Види та характеристика грязьових курортів. Характеристика кліматичних курортів. Характеристика клімато-бальнеогрязьових курортів. Основні підходи до класифікації курортів, їх характеристика. SPA - курорти. Wellness - курорти. Типи, види, принципи та критерії оцінювання курортів.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 3. Сервісні процеси курортного готелю

Зміст та види сервісних процесів в курортному готелі. Сервісні процеси в медичному обслуговуванні, лікуванні, оздоровленні та реабілітації. Сервісні процеси при організації розміщення та харчування. Сервісні процеси в дієтичному харчуванні. Сервісні процеси в інших послугах. Якість та культура обслуговування на курортах.

Система стандартизації та сертифікації курортних послуг. Загальні та внутрішні стандарти, що використовуються в курортній справі. Законодавство України щодо стандартів санаторно-курортного лікування. Нормативні документи Технічного комітету зі стандартизації ТК 118 «Послуги торгівлі, ресторанного господарства, туристичні та виставкові» стандарту ISO 21426:2018, IDT «Туризм та пов'язані з ним послуги. Медичні курорти».

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:
9,10-16,18,20.

Тема 4. Рекреаційні основи курортної справи. Організація рекреації

Рекреація, сучасні визначення та її роль в комплексному оздоровчому процесі відпочиваючих. Організація рекреації. Механізми та методи організації рекреації.

Загальна характеристика фаз рекреації («образ», «ситуація», «слід»), їх вплив на психоемоційний та функціональний стан людини.

Основні групи функцій рекреації – медико-біологічні; соціальнокультурні та економічні, їх характеристики та взаємозв'язок. Загальні тенденції розвитку рекреації в світлі сучасної структури захворювань серед населення. Класифікація та структурні особливості рекреаційної діяльності з позицій теорії та практики.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2. Основний:
3,4,5-7. Додатковий:
9,10-16,18,20.

Тема 5. Організація діяльності курортів і санаторіїв

Призначення курортів та санаторіїв. Специфічні функціональні особливості організації діяльності курортів та санаторіїв в залежності від їх місцезнаходження, медичного та реабілітаційного профілю, обладнання та облаштування номерів, додаткових медичних та курортних послуг. Проблеми універсалізації спеціалізованих типів курортів та санаторіїв.

Основний обслуговуючий контингент курортів та санаторіїв. Організаційні питання кадрового забезпечення, організації матеріально-технічної бази, екологічних та природоохоронних вимог в санаторіях і на курортах. Організація праці персоналу курортів і санаторіїв. Організація господарського, медичного, складського і технічного підрозділів курортів і санаторіїв.

Функціональна організація приміщень на курортах та в санаторіях. Організація вестибюльних, житлових, медикореабілітаційних, додаткових приміщень. Організація ландшафтної території курортів і санаторіїв, садово-паркових зон, спортивних споруд місць для розваг і відпочинку. Організація водних

об'єктів на території курортів та санаторіїв. Організація клінінгу та додаткових послуг в приміщеннях та на території курортів і санаторіїв.

Система контролю якості організації діяльності курортів і санаторіїв. Дистрибуція послуг курортів і санаторіїв.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

РОЗДІЛ II. КУРОРТНІ РЕСУРСИ ТА ЛІКУВАЛЬНІ ФАКТОРИ

Тема 6. Роль клімату в оздоровчому процесі

Клімат. Класифікація типів клімату. Кліматотерапія. Класифікація кліматоутворюючих чинників. Кліматичні особливості природних зон України та їх характеристика, взаємодія основних кліматичних чинників (сонячна радіація, циркуляція повітря, земна поверхня), що його формують. Вплив клімату на життєві процеси діяльності людини. Вітер і його особливості дії на організм людини. Температура повітря і вплив її на загальний стан людини. Тепловий баланс і тепловідчуття.

Поняття про терміни адаптації та їх роль в кліматотерапії. Фізична терморегуляція та нервові механізми терморегуляції. Атмосферний тиск і самопочуття людини. Вологість повітря і основні його характеристики. Аеро-респіраторний вплив: вологість повітря і духота, відкрите повітря рівнини, гіпоксично-гіпобаричний вплив (атмосфера гір). Показники еквівалентно-ефективної температури (ЕЕТ) та оптимальні величини цих показників для людини.

Класифікація типів погоди.

Біологічна характеристика клімату основних природних зон. Континентальний клімат – лікувальні ефекти, показання та протипоказання до його використання: клімат пустель; клімат степів; клімат тропіків та субтропіків; клімат лісів; клімат гір; клімат тундри; Морський клімат – лікувальні ефекти, показання та протипоказання до його використання: клімат морів та островів; клімат морських берегів. Основні види кліматотерапії.

Аеротерапія: фізіологічна та лікувальна дія, показання та протипоказання до її призначення. Повітряні ванни та вплив їх на терморегуляцію організму, лікувальні ефекти, показання та

протипоказання до їх призначення, комплекс аеротерапевтичних процедур.

Аерофітотерапія: лікувальні ефекти, показання та протипоказання до її призначення, комплекс аерофітотерапевтичних процедур.

Спелеотерапія: природні джерела та умови проведення, лікувальні ефекти, показання та протипоказання до її призначення, комплекс спелеотерапевтичних процедур.

Геліотерапія: фізіологічна та лікувальна дія сонячного випромінювання, показання та протипоказання до її призначення, комплекс геліотерапевтичних процедур.

Таласотерапія: фізіологічна та лікувальна дія, показання та протипоказання до її призначення, комплекс таласотерапевтичних процедур.

Курортні ландшафти та їх використання в лікуванні та відпочинку.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7.

Додатковий: 9,10-16,18,20.

Тема 7. Лікувальні мінеральні води

Визначення та основні поняття бальнеології. Термінологічний апарат: бальнеологічний курорт; бальнеологія; бальнеотерапія; бальнеолікарня; бальнеотехніка. Історія розвитку бальнеології.

Природне утворення мінеральних вод. Лікувальні мінеральні води України. Терапевтична дія мінеральних вод: газовий склад; ступінь газонасичення; іонний склад; загальна мінералізація; вміст біологічно активних мікрокомпонентів; температура; радіоактивність; кислотно-лужність.

Класифікація природної води за вмістом солей. Класифікація мінеральних вод. Води без специфічних компонентів і властивостей. Води вуглекислі. Води сульфідні. Води залізовмісні, арсенисті, поліметалеві. Води бромні, йодобромні, йодні. Води радіоактивні (радонові). Води кремнієві. Води з підвищеним вмістом органічних речовин. Води термальні.

Критерії оцінювання біологічної дії мінеральних вод. Корисність бальнеотерапевтичних процедур в санаторно-курортному оздоровленні. Основні методи бальнеологічного лікування, їх характеристика: ванни – вуглекислі, сірководневі, радонові.

Мінеральні води, що використовуються для купання, промивання та зрошування, питного лікування, інгаляцій.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 8. Лікувальні фізичні чинники термічної та водної природи

Фізичні чинники, що впливають на відновлювальні процеси в організмі та їх характеристика: теплоємність; теплопровідність; різниця між температурами теплоносія та поверхні тіла; розмір поверхні тіла, що зазнає дії; тривалість температурної дії. Лазні: парова, сухоповітряна (сауна), їх механізм оздоровлення.

Гідротерапія: вологе обгортання; душі, їх характеристика та види, ванни та їх різновиди, механізм оздоровлення.

Каптажі мінеральних вод. Водогрязелікарні, їх основні призначення. Водолікувальні ванни та їх моделі. Лікувально-плавальні басейни, їх характеристика. Радонові лікарні, їх характеристика.

Радонова лабораторія та її функції.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7.

Додатковий: 9,10-16,18,20.

Тема 9. Грязелікування, озокеритолікування, парафінолікування, глинолікування, лікування піском

Технології отримання лікувальних грязей. Термопідготовка та процеси регенерації лікувальних грязей. Біологічна дія та типи лікувальних грязей за основними фізико-хімічними показниками – торф'янисті, сапропелеві, сульфідні мулові, сопкові, їх характеристика. Особливості оздоровлюючої дії лікувальних грязей – теплова, хімічна та механічна. Методики проведення грязелікувальних процедур.

Сумісні методи грязелікування. Озокерит та його використання в лікувальній практиці. Роль і місце парафінолікування в клінічній практиці. Зовнішнє та внутрішнє використання окремих видів глини в оздоровчому процесі. Псамотерапія і її місце в курортному оздоровленні. Показання і протипоказання до їх використання в процесах оздоровлення.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 10. Лікувальні чинники механічної природи

Основні характеристики механічних чинників: атмосферний тиск, парціальний тиск, звуковий тиск, коливальний зсув частин середовища, напруга. Методи лікувального застосування механічних чинників. Традиційна терапія, акупунктура, вібротерапія, ультразвукова терапія, лікувальний ультрафонофорез, баротерапія, локальна баротерапія, гіпобаротерапія, гіпербаротерапія, аероіонотерапія, аерозольтерапія, аерофітотерапія, галотерапія.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 11. Фітотерапія, аромотерапія та фаунотерапія в санаторнокурортному оздоровленні

Медико-юридичні питання, що пов'язані з використанням лікарських засобів в Україні. Роль фітотерапії в комплексному лікуванні та реабілітації відпочиваючих. Переваги в практиці санаторно-курортного лікування та оздоровлення використання фітопрепаратів порівняно із синтетичними лікарськими засобами.

Історія розвитку фаунотерапії або лікування продуктами живих істот. Лікування бджолою отрутою (апітерапія). Препарати прополісу та маточного молочка, їх показання та протипоказання до призначення в комплексній терапії санаторно-курортної реабілітації. Лікування п'явками — гірудотерапія та її місце в програмах курортного оздоровлення. Іпотерапія та її значення в програмах курортного оздоровлення. Кумис та кумисолікування, його особливості, показання

та протипоказання в реабілітаційній практиці оздоровлення відпочиваючих.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:
9,10-16,18,20.

Тема 12. Преформовані (штучні) методи фізіотерапії в санаторнокурортному оздоровленні Фізіотерапія, її визначення. Еволюція розвитку апаратної фізіотерапії. Механізм дії фізичних чинників. Неспецифічна дія апаратної фізіотерапії: підсилення кровообігу та процесів обміну, протизапальний ефект, знеболювання. Специфічна дія фізичних чинників. Основні принципи лікувального застосування фізичних чинників: принцип спільності етіопатогенетичної і симптоматичної фізіотерапії; принцип індивідуального лікування фізичними чинниками; принцип курсового лікування фізичними чинниками; принцип оптимального лікування фізичними чинниками; принцип динамічного лікування фізичними чинниками; принцип комплексного лікування фізичними чинниками.

Штучні фізичні фактори, що застосовуються в курортній лікувальній практиці. Лікувальні фізичні фактори електромагнітної природи: гальванізація; лікувальний електрофорез; імпульсна електротерапія; транскраніальна електроаналгезія; електростимуляція; діадінамотерапія; ампліпульстерапія; інтерференцтерапія; магнітотерапія; УВЧ-терапія; КВЧ-терапія. Фототерапія: інфрачервоне опромінювання; хромотерапія; ультрафіолетове опромінювання; лазеротерапія. Показання та протипоказання до використання апаратної фізіотерапії.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:
9,10-16,18,20.

Тема 13. Активні види оздоровлення

Характеристика активних видів відпочинку та оздоровлення.

Роль і місце лікувальної фізкультури (ЛФК) в комплексі курортних оздоровчих засобів. Основні принципи лікувальної фізкультури. Режими рухової активності на курортах. Основні форми лікувальної фізкультури (лікувальна гімнастика, ранкова гігієнічна гімнастика, дозована ходьба, теренкур).

Спортивно-масова робота та основні її форми: ігри; плавання та гребля; ближній туризм; спортивні танці, аеробіка, шейпінг; зимові та горно-лижні види спорту; горно-водні види спорту (рафтинг, каное).

Фізичні та дихальні вправи: йога, цигун та тай чи.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 14. Оздоровче харчування в санаторно-курортних закладах

Організація харчування в санаторно-курортних закладах України. Контроль та система замовлень харчування. Порядок оформлення лікувального харчування. Організаційна структура служби харчування санаторію. Вимоги до побудови раціонів харчування осіб, що перебувають на санаторно-курортному лікуванні та медичній реабілітації.

Універсалізація дієт (5 раціонів) та їх характеристика. Конструювання універсальних дієт з урахуванням характеру захворювань, індивідуальних особливостей та потреби відпочивальників.

SPA-програми харчування. Вимоги щодо розроблення SPA-раціону. Основні критерії, що визначають SPA-харчування.

Енотерапія (винолікування).

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

РОЗДІЛ III. КУРОРТОГРАФІЯ

Тема 15. Курорти України

Історія курортів України. Ресурсний потенціал курортної справи та характеристика приморських кліматичних курортів південного узбережжя Криму та Азово-Чорноморського басейну: Алушта, Гаспра, Гурзуф, Лівадія, Масандра, Симеїз, Судак, Феодосія, Бердянськ, Затока, Кирилівка, Коблеве, Одеса, Очаків, Скадовськ, Сергіївка.

Кліматичні курорти гірських Карпат: Ворохта, Косів, Татарів, Чинадійово, Шешори, Яремча, Ясіня. Кліматичні курорти рівнинної території України: Боярка, Заліщики, Конча-Заспа, Прохорівка, Соснівка.

Бальнеологічні курорти України: Моршин, Трускавець, Хмільник, Миргород, Шкло, Синяк, Любінь Великий, Березівські мінеральні води, Рай-Оленівка.

Грязелікувальні курорти України: Шкло, Моршин, Саки, Куяльник. Спелеотерапія в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 16. Курорти Європи

Історія курортів Європи. Приморські кліматичні курортні зони: Іспанія, Італія, Мальта, Греція, Франція, Монако, Хорватія, Болгарія, Румунія, Португалія, Велика Британія, Бельгія та Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Польща. Загальна характеристика відомих кліматичних курортів Європи.

Гірськокліматичні курорти: всесвітньовідомі альпійські курорти; піренейські гірськокліматичні курорти; карпатські гірськокліматичні курорти.

Історія розвитку та загальна характеристика бальнеологічних курортів Європи. Лікувальний туризм у країнах Східної Європи: Чехія: Карлові Вари, Франтішкові Лазне і Маріанске Лазне, Тепліце, Яхімов, Лугачевіце, Янске Лазне, Подебради. Угорщина – Будапешт, Хайдусобосло, Егер, Дебрецен, Шиофок, Балатонфюред, Тихань, Кестхей, Хевіз. Словенія: Терми Чатеж, Моравське Тепліце, Атомське Тепліце, Рогажка Слатіна, Птуй. Словаччина: Бардейовські Купелі, Тренчанські Тепліце, Дудинце, Пештяни, Раєцьке Тепліце, Смордаки, Штребське Плесо, Смоковець. Польща: Колобжег, Камень-Поморські, Криница, Свиноуйсце, Лен дек Здруй.

Лікувальний туризм у країнах Західної Європи: Німецька курортологічна школа. Німеччина: Баден-Баден, Вісбаден, Вільдбад, БадХомбург. Австрія: Бадгастайн, Бад Ішль. Швейцарія: Баден, Бад-Рагац, Лейкербад. Франція: Віші, Евіан, Ур'яж ле Бен, Ла-Боль, Кодалі. Італія: Казаміччола, Лакко Амено, Форіо, Серрара, Абано-Терме.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7. Додатковий:

9,10-16,18,20.

Тема 17. Курорти Азії, Америки, Австралії та Океанії, Африки
Історія курортів Азії, Америки, Австралії та Океанії, Африки. Бальнеологічні курорти Азії, їх характеристика. Кліматичні курорти та їх характеристика. Кліматокумисолікувальні курорти. Приморські курорти. Загальна характеристика курортного господарства країн Америки, Африки, Австралії та Океанії. Курортне господарство країн Америки. Курорти Африки. Курорти Австралії та Океанії.

Північна Америка: Колорадо-Спрінгс, Палм-Спрінгс, Хот-Спрінгс.
Центральна Америка: курорти на Барбадосі, Кубі і Багамських островах.

Ізраїль: курорти Ейн-Бокек, Неве-Зоар, курорти Мертвого моря, лікування й оздоровлення у лікарнях Єрусалиму і Тель-Авіву.

Туреччина: Паммукале, Кангал, Ялова. *Японія:* Атамі, Беппу, Нікко, Ноборібецу, Хаконе. *Китай:* Цзюхуа, Танганцзи, о-в Хайнань.

Австралія: бальнеологічні курорти: Морк, Спрінгвуд. Приморські кліматичні курорти: Кернс, Золотий Берег.

Список рекомендованих джерел:

Закони та нормативні акти: 1,2.

Основний: 3,4,5-7.

Додатковий: 9,10-16,18,20.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Закони та законодавчі акти:

1. Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000 року N 2026-III / Відомості Верховної Ради, 2000, N 50, ст.435. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
2. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 N 325/95-ВР / Відомості Верховної Ради, 1995, N 31, ст. 241. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>

Основний 3. Заваріка Г. М.

Курортна справа: навч. посіб. / Г. М. Заваріка. – –

Київ : Центр учбової літератури, 2016. –264 с. – є в бібліотеці КНТЕУ

4. *Курортологія: історичні, організаційні та клінічні аспекти: Монографія / В. С. Килівник, О. В. Гладкий, А. О. Голяченко, Ю. Й. Рудий, І. В. Руда / за заг. ред. В. С. Килівника. – К.: ЦНЛ, 2021. – 232 с.*
5. *Мальська, М. П. Медичний туризм: теорія та практика [Текст] [Текст] : навч. посіб. / М. П. Мальська, О. Ю. Бордун. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 127 с. – є в бібліотеці КНТЕУ*
6. *Основи раціонального і лікувального харчування: навч. посіб.; за заг. ред. П.О.Карпенка.– К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011.–504 с. – є в бібліотеці КНТЕУ*
7. *Проектування курортів: навч. посібник / А.А. Мазаракі, С.Л.Шаповал, С.В. Мельниченко та ін.; за заг.ред. А.А. Мазаракі. – К: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 304 с. – є в бібліотеці КНТЕУ*
8. *Thomas S. Yukic. Fundamentals of Recreation, 2nd edition. Harpers & Row, 1970, Library of Congress 70-88646. p. 1f.*

Додатковий

9. Баєв В. В. Формування системи підготовки кадрів з медичного туризму в Україні [Текст] / В. В. Баєв // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2015. – № 6. – С. 60-63.
10. Бахчевые культуры в лечебно-профилактическом питании. В.А. Лимарь, Ю.Г. Григоров, А.О. Лымарь и др.: монографія – Херсон, изд-во «Айлант», 2011. – 253 с.
11. Ведмідь, Н. І. Санаторно-курортний комплекс: сервісне управління [Текст] [Текст] : монографія / Н. І. Ведмідь. – Київ : КНТЕУ, 2013. – 535 с. – є в бібліотеці КНТЕУ
12. Ведмідь, Н. Методологічні основи типізації суб'єктів санаторнокурортної діяльності [Текст] / Н. Ведмідь // Вісник КНТЕУ. – Київ, 2012. – № 6 (86). – С. 72-83. – є в бібліотеці КНТЕУ
13. Ведмідь, Н. Санаторно-курортні та оздоровчі підприємства: галузевий аспект [Текст] / Н. Ведмідь // Вісник КНТЕУ. – Київ, 2013. – № 3 (89). – С. 32-42. – є в бібліотеці КНТЕУ
14. Використання кліматичних факторів в комплексі санаторнокурортного лікування; за редакцією Л.І. Фісенко – К: «Купріянова», 2005. – 256 с.
15. Концепція розвитку санаторно-курортної галузі на 2005-2015 роки: Розпорядження Кабінет Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 231-р. 16. Курорти України: минуле та сучасність; за ред. М. В. Лободи. К.: ТАМЕД, 2002 – 304 с.
17. Левченко А. Медичний туризм: лікуємо всіх [Текст] / А. Левченко // Український туризм. – Київ, 2017. – № 5. – С. 34-37.
18. Медична реабілітація в санаторно-курортних закладах. Оптимізовані комплекси. За ред. Л.І. Фісенко, І.З. Самосюка. К.: «Купріянова», 2006. – 416 с.
19. Менеджмент закладів оздоровлення та відпочинку в рекреації. За ред. В.І. Пономаренка, Київ: «Денеб», 2005. – 360 с. 20. Мінеральні води України. За ред. Є.О. Колесника, К.Д. Бабова. К.: «Купріянова», 2005. – 576 с.
21. Організація культурно-масової роботи в санаторно-курортних закладах. Відпов. за випуск Л.І.Фісенко. К.: «Денеб». 2005. – 160с.

22. Орієнтовні стандарти організації харчування в санаторнокурортних закладах (Відомчі методичні рекомендації) Кермова І.М., Коломієць О.А. – К.: - 2009. – 76 с.
23. Основи курортології: Посібник для студентів та лікарів. За редакцією М.В. Лободи, Є.О. Колесника. – К.: Видавець Купріянова О.О., 2003. – 512 с.
24. Популярно о диетах и системах питания / Ю.Г.Григоров, Б.Л.Смолянский. – К.: Знання України, 2008. – 207 с.
25. Санаторій. Маркетинг. Медична діяльність. / За заг. редакцією В.І. Рачка, Л.І. Фісенко. – К.: Видавництво ФОП Купріянова О.О., 2008. – 496 с. – є в бібліотеці КНТЕУ
26. Ткаченко Е.И., Успенський Ю.П. Питание, микробиоценоз и интеллект человека. – СПб.: СпецЛит, 2006. – 590 с.
27. *Ткаченко Т. І., Гладкий О. В. Міський і сільський туризм: наукові підходи до формування і розвитку // Товари і ринки. – 2016. – Вип. 2 (22). – С. 9-20. – є в бібліотеці КНТЕУ*
28. *Ткаченко Т. І., Гладкий О. В. Реінжиніринг сервісних бізнеспроцесів у міжнародному туроперейтингу // Вісник КНТЕУ. – 2018. - № 1. – С. 27-32. – є в бібліотеці КНТЕУ*

Інтернет джерела:

29. Розвиток курортної справи в Україні. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva3.htm
30. Сайт МОЗ України. - Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
31. Курорти та санаторії України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sankurort.ua>
32. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/fomenko55.htm
33. Актуальні аспекти використання рекреаційних ресурсів. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://aktualni_aspekti_vikoristannja_rekreacijnikh_resursiv